

การสอนมหาดบัณฑิตมีคุณภาพหรือยัง

สวัสดิ์ สุคนธรังษี*

อดีตอธิการบดีท่านหนึ่งของนิคัวเคยกล่าวว่า สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพียงแต่มีเจ้าหน้าที่ธุรการประจำตามคณะต่างๆ ก็พอแล้วที่จะสามารถทำงานให้สำเร็จได้อย่างดี ส่วนอาจารย์ผู้สอนก็จ้างผู้บรรยายพิเศษมา

คงจะมีผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยว่าความคึกเขินนี้ถูกต้องหรือไม่ ผู้สนับสนุนอาจบอกว่าจะทำให้เป็นการประหยัดทรัพยากรมาก ส่วนผู้ค้านบางคนอาจเถียงว่า สถานศึกษาที่ไม่มีผู้สอนประจำการเป็นเรื่องประหลาด ในขณะที่ผู้สนับสนุนก็กล่าวหาว่าผู้เถียงค้านเป็นพวกหัวเก่า เต่าล้านปี ไม่ยอมคึกเขินเริ่มสร้างสรรค์ ความจริงเรื่องนี้อยู่ตรงประเด็นที่ว่า ความคึกเขินจะทำให้คุณภาพการสอนดีขึ้นหรือเลวลง

วิธีการสอนในนิคัว เมื่อเริ่มก่อตั้งนิคัวนั้น เป็นที่กล่าวขานกันว่าสถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้จะ ประสทธิประสาทวิชาความรู้อันมีความสำคัญอย่างกว้างใหญ่ไพศาลต่อประเทศชาติ ขณะนี้ได้ผ่านมาแล้วกว่า 20 ปี ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดว่า มีผู้ประทับใจอย่างยิ่งยวดต่อผลงานอันสำคัญของเรา มหาดบัณฑิตที่เราผลิตไปแล้วเป็นสิบๆ รุ่นไม่มีโอกาสแสดงบทบาทในการแก้ปัญหาของบ้านเมืองมากนัก

ไม่มีใครรู้ แม้แต่ตัวเราเองก็ไม่ว่า เราสอนดีหรือไม่ดี ฉะนั้นในแง่ของการเรียนการสอน จึงไม่มีผู้ใดทราบแน่ๆ เราได้สอนมหาดบัณฑิตออกไปอย่างมีคุณภาพหรือไม่

* ศาสตราจารย์ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ที่ทราบแน่ ๆ ก็คือว่าอาจารย์แต่ละคนต่างคนต่างสอน ต่างคนคงพยายามสอนให้ดีที่สุดตามแนวของตน

อาจารย์ทุกคนมีเสรีภาพที่สอนตามสาขาวิชาที่ตนได้วุฒิปริญญามา ผู้สอนต่างก็มีปริญญาสูง ๆ การสอนจึงเป็นไปตามแบบฉบับของแต่ละคน แนวทางการสอนของแต่ละคนจึงอาจน่าทึ่ง ถ้าลองพิจารณาจากตัวอย่างหลาย ๆ แบบต่อไปนี้

แบบที่หนึ่ง อาจเรียกว่า เป็นแบบของผู้รั้นวิชา อาจารย์แบบนี้เป็นพวกที่จบ Ph.D ที่ชอบอ้างทฤษฎีและหลักวิชาตลอดมา ต้องการให้นักศึกษาประทับใจว่าวิชาการมีความสลับซับซ้อนมากมายเหลือเกิน

แบบที่สอง เป็นแบบสัพพัญญู ผู้สอนมีการเตรียมน้อยมาก เมื่อถึงชั่วโมงสอนก็บรรยายไปเรื่อยเท่าที่จะนึกได้

แบบที่สาม ตรงกันข้ามไปอีกแนวหนึ่ง เป็นลักษณะของผู้ยิ่งใหญ่ทางวิชาการ ผู้สอนชอบแก้วิจารณ์ผู้ทำงานในหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ว่าใช้ไม่ได้ ขาดความรู้สมัยใหม่

แบบที่สี่ เป็นลักษณะของพวกกากตำรา ๆ ชอบกางตำราอ้างชื่อหนังสือเล่มต่าง ๆ อาจารย์ประเภทนี้มักชอบกวีชา เพราะกลัวถูกไล่อุมิ

แบบที่ห้า เป็นพวกที่ชอบให้นักศึกษาเกิดความรู้เอาเอง ผู้สอนประเภทนี้จะให้นักศึกษาทำรายงานและมาเสนอในชั่วโมงบรรยาย เพื่อให้เวลาการสอนหมดไป

แบบที่หก เป็นนักสอนแบบประสานงาน โดยเชิญวิทยากรจำนวนมากจากนอกสถาบันมาสอนในชั่วโมงต่าง ๆ ของตน จนตนไม่ต้องมีเวลาที่จะพูดเองเลย

แบบที่เจ็ด อาจเรียกว่า แบบเผ่าเจนนาม เตรียมการสอนไว้เมื่อหลายปีก่อนอย่างไรก็ยังสอนอย่างนั้นมาเรื่อย ๆ ไม่มีการปรับปรุงให้สอดคล้องสัมพันธ์กับปัญหาและวิทยาการที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ

ทัศนคติต่อความรู้ ทำให้ไม่พฤติกรรมบางครั้งของผู้สอนบางคนจึงเป็น เช่นนี้ สาเหตุคงไม่ใช่เพราะขาดความรู้ที่จะสอน เพราะต่างก็มีวุฒิปัญญาเป็นใบประกัน ค้ำยันกันทั้งนั้น สิ่งที่น่าจะพิจารณาคือทัศนคติต่อความรู้ของอาจารย์ผู้สอน

โดยปกติแล้ว บุคคลทั่วไปมักนิยมชื่นชอบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องมีความรู้สูงเพราะมีปริญญาเยะ แต่แท้ที่จริงแล้วการมีความรู้ตามวุฒิปัญญานั้นเป็นเพียงความรู้ ในเนื้อหาวิชาการเท่านั้นความรู้เช่นนี้เป็นคนละอย่างกับความสามารที่จะวิเคราะห์แก้ไข ปัญหาทั้งหมดในการบริหารประเทศ

อาจารย์มหาวิทยาลัยหลายคนมีความผยองว่าจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ของบ้านเมือง ได้ จริงอยู่ความรู้ในเนื้อหาวิชาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้พื้นฐานในการวิเคราะห์สาเหตุ ของสภาพปัญหาทั้งหลาย แต่ผู้มีความรู้ในหลักวิชาก็ต้องชวนช่วยศึกษาข้อเท็จจริงและ ปรัชญาการณในสังคมให้ต้องแท้อยู่เสมอ จึงจะสามารถมีข้อมูลและตัวแปรที่ครบถ้วนและ ตรงประเด็น

ผู้ที่มีความรู้แต่ไม่เคยศึกษาปัญหาในทางปฏิบัติ จะอธิบายได้แต่เพียงเนื้อหา ของวิชา แต่ไม่อาจให้ความรู้ในการหาเหตุผลของสภาพการที่แท้จริงในสังคม คำบรรยาย ในห้องสอนจึงเป็นเพียงการเล่าซ้ำสิ่งที่ตนเคยเรียนมาจากต่างประเทศ มีเสียงบ่นบ่อย ๆ จากนักศึกษาว่าอาจารย์สอนแต่ทฤษฎีตะวันตกที่ใช้ ไม่ได้ผลกับสังคมไทย

ลักษณะการสอนที่เป็นการถอดคำวาทเพื่อไม่ให้ผู้คิดไม่ได้ให้ความกระจ่างใน ปัญหาจริง ๆ ของระบบสังคม การสอนแบบนี้จึงเกือบเหมือนเป็นการสอนระดับปริญญาตรี ปีที่ห้า หรือปีที่หกเท่านั้น ไม่ใช่การสอนระดับมหาบัณฑิตซึ่งเป็นการสอนเพื่อสร้าง วิจารณ์ญาณและความสามารถในการใช้ดุลยพินิจของแต่ละคน

การมีความรู้ในเนื้อหาวิชาเป็นคนละอย่างกับความสามารถในการสอนให้นัก ศึกษามีความรู้ ผู้เขียนเคยเห็นผู้สอนบางคนเขียนศัพท์วิชาการลงบนกระดาน แล้วก็อธิบาย ความหมายของภาษาที่คู่มือเหล่านั้นจนหมดชั่วโมง ความรู้ที่นักศึกษาได้ไปคือความคิดว่า ตนเองรู้มาก แต่ที่จริงไม่ได้ช่วยในการวิเคราะห์หาเหตุผลเท่าใดนัก

การสอบและคุณภาพนักศึกษา การสอบปากเปล่าหลังจากผ่านการสอบข้อเขียนพิศการแล้ว เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เห็นความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษา หลังจากที่ถูกถามกันเป็นชั่วโมงๆ ปรากฏว่านักศึกษาจำนวนมากมีความอ่อนด้อยในการวิเคราะห์หาเหตุผลและมีความสามารถน้อยมากในการที่จะประสานหลักของวิชาทั้งหมดที่เรียนผ่านมาเพื่อนำมาประยุกต์กับการแก้ปัญหาของระบบการทำงานในบ้านเมือง ในระยะเวลาที่สั้นปีที่ได้ทำการสอบปากเปล่า นักศึกษาจำนวนหลายร้อยคน ปรากฏว่ามีนักศึกษาจำนวนหลายสิบเปอร์เซ็นต์ตอบได้แค่เนื้อหาของวิชาเป็นรายวิชาเท่านั้น แต่หย่อนความสามารถในการวิเคราะห์หาเหตุผลอยู่มาก

การที่จะทราบว่านักศึกษามีความรู้ในวิชาแต่ละวิชาอย่างแท้จริงจะต้องอาศัยการสอบเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจ แต่ปรากฏว่าอาจารย์หลายท่านอาศัยความประทับใจระหว่างภาคการศึกษาเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนน หลายวิชาไม่ได้มีการสอบข้อเขียน คะแนนที่ให้ในการสอบผ่านวิชานั้นจึงเชื่อได้ยากกว่ามีมาตรฐาน

ขณะที่การให้คะแนนของวิชาต่างๆ เป็นไปอย่างเสรี ทุกคนให้คะแนนสูงค่าตามแต่จะประเมินผลได้ แต่ระดับของคะแนนของผู้สอนแต่ละคนไม่ได้มีมาตรฐานที่ค้ำเทียบกัน การที่ได้ A จากวิชาหนึ่งจึงอาจดูเหมือนว่าจะง่ายกว่าวิชาอื่น มีเสียงครหาอยู่บ่อยๆ ว่าอาจารย์เลื่อนคะแนนตามใจชอบ อาจารย์บางคนกดคะแนนหรืออาจารย์บางคนชอบให้นักศึกษาเข้าหาเพื่อปรับคะแนนให้

การวัดผลการเรียนขึ้นกับคุณภาพของนักศึกษา ถ้านักศึกษาเรียนเก่ง ก็เป็นเรื่องสะดวกที่จะให้คะแนนสูงๆ การที่จะเรียน วิชาระดับปริญญาโทต้องมีศักยภาพในการวิเคราะห์เหตุผล ไม่ใช่ผู้ที่เรียนปริญญาตรีได้ก็แล้วจำเป็นต้องเรียน ปริญญาโทได้ ถ้านักศึกษาอ่อนต้องเชิญ อาจารย์เองก็ไม่อยากให้ตก เกณฑ์การให้คะแนนคงจะบุกๆ เบี้ยวๆ

ปัญหาคุณภาพของผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักศึกษาชั้น อยู่กับมาตรฐานการสอบเข้านี้ก็ได้ทำการวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบเข้ามาหลายปีแล้ว แต่ไม่ได้นำมาผลมาปรับปรุง

งานเลย แม้การวิเคราะห์เองจะครอบคลุมเกณฑ์ต่าง ๆ หลายอย่างทางสถิติ แต่ก็ยังขาดเกณฑ์ที่สำคัญอีกตัวหนึ่งคือ ค่าความเที่ยงตรง (validity)

ความสับสน เรื่องนี้เขียนขึ้นเพื่อให้อ่านเบา ๆ ไม่ได้อ้างอิงหลักฐานเชิงปริมาณอย่างจริงจัง แม้แต่สถิติการบันทึกที่ไต่เอ่ยไว้ตอนต้นแต่ก็ไม่จำเป็นต้องเฉลยว่าเป็นใคร เพราะประเด็นของเรื่องที่เราควรจะสนใจอยู่ที่ว่าเราพอใจคุณภาพการสอนของเราหรือยัง ถ้าเราจะจัดการศึกษาในนิค้ำให้เป็นไปตามแนวของสถิติการบันทึกนี้ก็แปลว่าไม่ว่าการสอนจะเป็นอย่างไร เราก็ไม่คิดใจในเรื่องคุณภาพ

ตั้งแต่บัดนี้ตั้งมา เราไม่เคยมาร่วมกันคิดเลยว่าคุณภาพการศึกษาของนิค้ำเป็นอย่างไร การสอนมีคุณภาพหรือไม่ การทำงานที่ไม่เคยมีการประเมินผลงานเลย จะถือว่าใช้ได้อย่างไรจึงควรมีการกำหนดช่วงเวลาให้แน่นอนที่จะมาร่วมกันพิจารณาเรื่องนี้สักครั้ง

ความจริงจะโทษนิค้ำก็ไม่ได้ ระบบมหาวิทยาลัยไม่ได้ให้ความสำคัญต่อคุณภาพของการสอน จะสอนดีหรือไม่ดี ไม่ได้ช่วยให้อาจารย์ได้ตำแหน่งวิชาการ จะได้เป็นศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการสอนผู้นั้น

การสอนของอาจารย์แต่ละคนก็คงพยายามทำดีที่สุดแล้ว อาจารย์ที่เชื่อว่า ความรู้คือชื่อตำรา ก็พยายามให้นักศึกษารู้ตำราให้มาก อาจารย์ที่เคร่งครัดอยู่กับนักศึกษา ก็เพราะอยากให้นักศึกษามีความรู้แยะ ๆ ระบบการแบ่งวิชาออกเป็นหน่วยกิตทำให้ผู้สอนมีความหลงว่า วิชาแต่ละวิชาของตนมีความสำเร็จรูปในตัวของมันเอง การสอนหรือการสอบจึงแปรปรวนมากตามแต่ทัศนคติของอาจารย์แต่ละคน

ในบรรดาปัญหาทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการสอน การรับนักศึกษา น่าจะเป็นปัญหาสำคัญที่สุด เพราะเป็นตัวสร้างวงจรอันตรายที่เสียหายต่อระบบการศึกษานิต้าควรจะทบทวนเรื่องนี้อย่างถี่ถ้วน โดยเฉพาะข้อสอบเข้าที่ไม่รู้ว่ามีความเที่ยงตรง (validity) เท่าใด จะทำให้ได้นักศึกษาที่มีคุณภาพอย่างไร เพราะข้อสอบจะต้องวัดความ

สามารถ ความรู้ และสติปัญญาที่ผู้อยากเป็น นักศึกษาจะต้องมีให้ตรงกับความสามารถและคุณสมบัติที่ต้องใช้ในการศึกษา

ปริญญาโทไม่ใช่เป็นปริญญาตรีปีที่ห้าหรือปีที่หก ฉะนั้นผู้ที่เรียนปริญญาตรีเก่งไม่จำเป็นต้องเรียนปริญญาโทได้ก็ ถ้าจะเอาผู้ที่เรียนปริญญาตรีดีกว่าผู้อื่นมาเรียนปริญญาโท ก็เท่ากับเป็นการ ประกาศว่าการเรียนปริญญาทั้งสองระดับนี้ไม่มีอะไรต่างกัน แต่แท้ที่จริงการเรียนระดับมหาบัณฑิตจะต้องมีความสามารถ ความสนใจ และสติปัญญาคนละแนวกับการเรียนปริญญาตรี

อาจารย์แต่ละคนแม้พยายามสอนให้ดีที่สุดอย่างไร ก็จะต้องดูความสามารถของนักศึกษา หากอธิบายเรื่องยากไป นักศึกษาฟังไม่รู้เรื่อง หากมีการวิเคราะห์วิจารณ์มากในห้องบรรยาย นักศึกษาเรียนไม่ไหว เพราะไม่มีความสามารถวิเคราะห์ถึงระดับ ผลกระทบมีไปถึงการสอบที่ไม่สามารถจะเข้ถึงวคนักได้ แน่นอนผลงานสุดท้ายของสถาบันคือมหาบัณฑิตย่อมมีคุณภาพที่น่าสงสัย และวงจรอันตรายนี จะวนกลับไปทอนรับนักศึกษาใหม่เข้ามาอีก